

Per una reacció eclesial i social davant dels abusos a menors

Dil, 11/02/2019 per Catalunya Religió

(*Editorial/Catalunya Religió*) Dolor i consternació. Se'ns fa un nus a gola en parlar d'abusos sexuals a menors comesos per alguns sacerdots o religiosos a Catalunya apareguts les darreres setmanes. Van causar un dany enorme a les seves víctimes, deixant sovint seqüeles difícilment reversibles. En alguns casos aquestes conductes agressives es van perllongar durant massa anys, afectant a molts infants o joves, sense que ningú del seu entorn ho hagués detectat o, en tot cas, ho hagués denunciat i aturat.

Són casos especialment esfereïdors. Han estat comesos per aquells que precisament tenen per missió la cura, l'atenció i l'educació dels infants. Gaudeixen de la màxima confiança de les famílies i formen part d'una institució, l'Església, que no té altra raó de ser que promoure el missatge evangèlic de l'amor universal i procurar el creixement de les persones.

L'Església que Pau VI definia com "experta en humanitat", també ha acollit experts en crueltat. Aquesta és una greu paradoxa, que ha de ser motiu d'una gran reflexió i estudi en profunditat, encara que potser no arribem mai a una explicació plenament satisfactòria, com tot allò que ateny al misteri del mal. **L'Església, a tot arreu sense excepció, com qualsevol altre institució social, no és immune a la possibilitat que alguns dels seus membres causin mal als més dèbils.**

Mirant el passat, en molts casos no consta que les institucions en tinguessin notícia. Hem conegut situacions intolerables que aparentment tothom coneixia però ningú deia res. Però aquests fets han mostrat que en les institucions d'Església també hi ha hagut responsables dels àmbits on van cometre's els abusos que van fallar estrepitosament. **L'Església no va saber protegir prou tots els espais i les persones que hi van fer confiança.** No es va saber prevenir ni

detectar aquests delictes. I, si en va tenir alguna informació o sospita, no sempre va prendre les mesures necessàries per investigar-ho, aturar-ho i ocupar-se degudament de les víctimes.

Mirant el present, hi ha hagut un canvi en la preocupació per la protecció de l'infància i les penes per aquests delictes. Però **encara no s'ha fet prou**. Una víctima ja és una tragèdia.

Cal una forta reacció eclesial

Els darrers dies han aflorat nous casos i ningú pot assegurar que no se n'hagin produït més. Per això, **l'Església catalana ha de reaccionar**.

Els bisbats i les institucions on es van produir aquests fets han expressat la seva condemna i el dolor veritable que senten, han demanat sincerament perdó per la responsabilitat que els pertoca i s'han posat a disposició de les víctimes. Han creat o activat mecanismes d'investigació i d'atenció a les víctimes. Tots els bisbats tenen procediments judicials, que cada cop són més estrictes per les successives reformes que els darrers anys ha aprovat la Santa Seu.

També cal remarcar que **la majoria d'institucions catòliques que treballen amb infants i joves fa anys que han incorporat en la seva activitat protocols i normatives molt avançades per prevenir i afrontar aquestes situacions**.

Especialment en els àmbits [escolars](#) i de lleure hi ha una cultura de prevenció equiparable a la de qualsevol altra institució. Hi treballen des de [molt abans](#) que aquest tema fos portada als diaris. La prova és que alguns casos actuals que han afectat institucions eclesials s'han conegut perquè els mateixos infants han trobat l'entorn favorable per denunciar l'abús i ser compresos.

Però tot el que es pugui fer és poc. La realitat ha mostrat que **cal dedicar una major reflexió i atenció a aquest problema i activar tot un programa propi d'àmbit interdiocesà** de mesures pastorals, organitzatives, jurídiques i disciplinàries a tots nivells. Cal reforçar la prevenció, investigar i actuar adequadament davant de qualsevol denúncia, gestionar-ne la informació i la seva comunicació i col·laborar amb la justícia civil.

No és un tema que afecti a un bisbat o una congregació religiosa. **Un sol cas és una ferida a tota l'Església i, per tant, cal un reacció conjunta** i coordinada de tota l'Església catalana.

Sense menystenir la presumpció d'innocència ni instal·lar un ambient de delació permanent, caldria introduir criteris més estrictes en la selecció de les persones que tracten amb infants i potser també una major atenció a l'educació sexual i afectiva de les persones que opten per les vocacions al presbiteri i la vida religiosa. En aquests àmbit, també hi pot ajudar l'aportació dels experts i professionals qualificats.

Un altre capítol és la revisió del passat. Caldria veure com s'ha d'afrontar perquè no sigui una autoflagelació estèril. Però **tota revisió que no faci l'Església des de dins, la faran des de fora**. I sobretot, s'ha de fer per **donar una resposta a les víctimes** que els ajudi a curar les ferides.

La contribució decisiva de l'Església

Malgrat la innegable gravetat dels fets coneguts, seria molt injust estendre una sospita generalitzada sobre l'Església i els seus servidors. Un enfocament realista del problema sap que **la majoria dels sacerdots, religiosos i religioses del nostre país es deixen la pell en el seu treball diari d'atenció personal i acompanyament en bé de les persones**. I la majoria vol dir la immensa majoria. Molt sovint fins a edats increïblement avançades, amb una quasi total renúncia a la seva vida personal i amb recursos i condicions de vegades molt precaris. Les persones que avui opten per la vida consagrada o pel ministeri sacerdotal ho fan sobretot des de la generositat i el servei als altres.

Seria també un error que aquests fets tan greus, contra els que cal seguir lluitant, portessin a ignorar o menystenir **la immensa obra social i educativa de l'Església en favor dels infants i els joves a Catalunya**.

Al llarg de la història, i també avui dia, la tasca de l'extensa i sòlida xarxa d'institucions educatives i universitàries catòliques, de les parròquies, els moviments i associacions catòliques, els esplais, les institucions d'educació en el lleure, l'escoltisme, els centres culturals, les entitats socials, l'atenció als col·lectius més vulnerables o les institucions sanitàries, formades i dirigides per laics i religiosos cristians, són un patrimoni de valor humà incalculable. Ha fet un gran bé a generacions d'infants i són avui una realitat que contribueix decisivament al creixement i el benestar de la infància del nostre país. Sense aquesta aportació de l'Església, el patrimoni espiritual del nostre país seria més pobre.

Per això cal lamentar les actituds d'algunes persones o grups, socials, polítics o mediàtics, que en ocasió d'aquests terribles casos, i moguts del desconeixement o els prejudicis sobre de la realitat de l'Església, actuen per estendre la desconfiança sobre ella i debilitar la seva presència social. Amb aquest objectiu, **no es poden llençar acusacions falses o distorsionar la realitat**. Per a tots la prioritat ha de ser l'atenció a les víctimes i la protecció de la infància.

També un greu problema de salut pública

Cometrim tots un greu i perillós error d'enfocament si l'aflorament d'aquests casos no contribuís a incrementar la preocupació col·lectiva davant la gravetat del problema dels abusos sexuals (i no solament sexuals) de la infància i la necessitat de reforçar-ne la prevenció i la protecció dels infants. **Seria miop circumscriure l'atenció social o mediàtica a un problema propi de l'Església catòlica**, com pretenen erròniament alguns. O pensar que el problema se soluciona **tornant a mesures penals primitives**.

Cal obrir el focus. Si s'han arribat a produir aquests abusos en el marc d'institucions catòliques durant tant de temps sense que això no fos detectat o aturat, és un indicatiu de la gravetat i extensió del problema.

Els casos imputables a preveres o religiosos són, malauradament, una ínfima part d'un problema molt més greu, que té lloc en totes les capes socials.

Nombrosos informes i estadístiques mostren continuadament que **les agressions i abusos sexuals, incloent la utilització de menors per la pornografia o la prostitució, són una xacra terrible d'abast mundial**. Però també una realitat ben present en el nostre país, i que es dona amb més virulència en l'àmbit familiar. Un espai encara més captiu del silenci i la victimització de les víctimes. És un error minimitzar els fets o el dolor de la víctima pel fet que hagi passat fa molt temps o perquè en seu moment la família no hagués volgut denunciar. Això només contribueix a incrementar l'espiral de silenci i de patiment.

Alguns informes xifren entre en gairebé el 20% de la població que ha estat víctima en la infància d'algun abús o agressió. **A Catalunya cada any hi ha prop d'un miler de denúncies per abusos o agressions sexuals a menors.**

Ens trobem davant d'un dels fenòmens més greus d'agressió a la infància, amb l'agreujant d'un mal sovint ocult que impedeix el seu tractament i el coneixement del seu impacte psicosocial. Quan, el perfil de l'agressor és el pare, la parella de la mare, l'avi o amic de la família, el problema és encara més difícil de detectar. L'ocultació, que afecta a tot tipus d'institucions, **és encara més opaca quan es dona en l'àmbit familiar**. Alhora, quan en qualsevol entorn la sexualitat es converteix en un factor d'explotació i degradació de les persones, és també el **síntoma d'un greu problema que la modernitat no ha resolt**.

Hi ha experts que parlen dels abusos a menors com un veritable "problema de salut pública". Encara cal formar millor al personal sanitari, crear equips multidisciplinaris per al diagnòstic i el tractament, incrementar la recerca, la formació de pares i educadors, la identificació de famílies de risc, així com una major coordinació de totes les institucions implicades per millorar-ne la prevenció, el diagnòstic i el tractament.

Ben recentment han tornat a fallar els protocols que en l'àmbit educatiu ha aprovat l'administració pública. I malauradament no sembla haver-hi una consciència social prou forta i generalitzada per afrontar-adequadament aquesta realitat. **I la maduresa i el civisme d'una societat es mesura també justament pel grau de protecció dels seus infants i adolescents.**

Un canvi de mentalitat

Tornant a l'àmbit eclesial, totes les expectatives estan posades en la trobada que ha convocat el papa Francesc la setmana vinent. Una cimera extraordinària amb un format que no s'havia fet mai, reunint els presidents de totes les conferències episcopals del món.

Els darrers anys, especialment **durant els pontificats de Benet XVI i de Francesc, s'han revisat i endurit les normatives i els protocols** que han de garantir la [protecció dels menors](#) en tots els àmbits eclesials. Com ha transcendit des de la Santa Seu, es tracta de transmetre amb claredat a tots els responsables eclesials què han de fer. **No pot repetir-se mai més l'ocultació del problema** i molt menys el trasllat dels sospitosos o inculpatos a una altra parròquia o centre escolar, com s'havia fet tantes vegades. Cal fer net.

Però creiem que sobretot més enllà de les normes i els protocols, el que ha de provocar aquesta cimera eclesial és **un canvi definitiu de mentalitat**. Sobre

l'abast i la gravetat del problema. Un canvi que ha de conduir a ser més profètics i clars contra l'encobriment, els excessos del clericalisme, el secretisme i l'abús de poder. **No és un tema d'imatge o de respondre només a uns casos concrets.** Hem de veure com entre tots responem a un problema estructural que destrueix persones.

Els fets que hem conegut darrerament haurien de ser una nova crida per **un renovat esforç social i institucional en tots els àmbits**, també naturalment de l'Església, a fi de conèixer millor aquest problema, les seves causes i efectes, i sobretot per millorar la prevenció, detecció i tractament de les víctimes, objectius que van molt més enllà de la mera repressió penal. Així mateix, cal avançar cap a una millor educació social i afectiva de la població, que ajudi a tothom a viure la sexualitat d'una manera humana i responsable. **Un canvi de mentalitat que s'ha de produir a tota la societat, que vol dir que també s'ha fer dins de l'Església** i que la mateixa Església hauria de liderar.

[*Fundació Catalunya Religió*](#)